

Fördjupad information om Rolf Schockprisen 2008

Priset i logik och filosofi

THOMAS NAGEL har gett viktiga bidrag till flera områden inom filosofin, särskilt medvetan-
defilosofi, kunskapsteori, metafysik, etik och politisk filosofi. Ett genomgående tema i hans
skrifter är spänningen mellan subjektiva och objektiva perspektiv. Strävan mot objektivitet,
särskilt tydlig inom naturvetenskaperna, leder till en ökad förståelse av verkligheten, men en
rent objektiv världsuppfattning kan aldrig bli heltäckande. Det finns många sanningar som
endast är tillgängliga ur ett subjektivt perspektiv. Nagel argumenterar också för att man,
tvärt emot vad många anser, inte kan reducera våra upplevelser till neurologiska processer
eller beteendedispositioner.

Men Nagel avvisar inte bara uppfattningen att det subjektiva kan reduceras till något
objektivt, utan också den omvända, av många filosofer företrädde tanken att det objektiva ska
förstås inom ramen för det subjektiva, och att mänsklighetens perspektiv därmed på något
sätt skulle utgöra gränsen för vad som är verkligt.

Han visar också hur svårigheten att förena det objektiva med det subjektiva ger upphov till
svåra problem. Ett exempel är frågan om handlingsfrihet. Från ett inre, subjektivt perspektiv
tycks våra handlingar vara fria och orsakade av oss själva, men ur ett objektivt perspektiv
framstår de antingen som orsakade av tidigare händelser och omständigheter eller eventuellt
som rent slumpartade i den meningen att de inte har några tillräckliga orsaker alls. I bägge
fallen tycks vi sakna kontroll över vad vi gör. Många har försökt att lösa eller bortförklara
denna konflikt, men Nagel argumenterar för att ingen hittills har lyckats.

***THOMAS NAGEL** är född 1937 i Belgrad i dåvarande Jugoslavien. Han är sedan länge amerikansk med-
borgare och studerade vid Cornell, Oxford (England) och Harvard. Därefter undervisade han 1963–1980
i Berkeley och Princeton. Sedan dess har han varit professor vid New York University, sedan 1986 i såväl
filosofi som rättsvetenskap. Han har publicerat ett tiotal böcker och ett hundratal artiklar. Till skillnad
från stora delar av modern filosofisk litteratur är flera av hans skrifter någorlunda tillgängliga även för
icke-specialister. Hans böcker har översatts till många språk, varav tre av dem till svenska.*

Länk: www.bu.edu/philo/faculty/hintikka.html

*Mer information: Lars Bergström, professor i praktisk filosofi, Stockholms universitet, 08-16 42 09,
lars.bergstrom@philosophy.su.se*

Priset i matematik

ENDRE SZEMERÉDI har gett många viktiga bidrag till matematiken. Han arbetar själv huvud-
sakligen inom kombinatorik och teoretisk datalogi, men hans resultat har haft stort infly-
tande på flera grenar av matematiken. Några av matematikens mest spektakulära framsteg
under senare år har sitt ursprung i resultat av Szemerédi.

Szemerédi belönas med Rolf Schockpriset i matematik för ett banbrytande arbete från
1975 om aritmetiska följderna hos delmängder av heltalen. En aritmetisk följd är en följd av hela
tal sådan att differensen mellan två grannar i följderna hela tiden är konstant. Till exempel är
3, 7, 11, 15, 19, 23 en aritmetisk följd av längd 6 och med konstant differens 4. I sitt arbete

från 1975 visar Szemerédi att om en mängd av heltal har "positiv täthet" (ett exakt mått på att den inte är alltför obetydlig som delmängd av alla heltal) så innehåller den godtyckligt långa aritmetiska följder. Han bevisar detta med ett långt och mycket intrikat kombinatoriskt resonemang, innehållande delar som på egen hand haft stor betydelse.

Szemerédis resultat från 1975 har sedan bevisats på andra sätt. Till exempel fann Hillel Furstenberg 1977 ett bevis baserat på ergodteori, och Timothy Gowers gav 2001 ett bevis baserat både på kombinatorik och på Fourieranalys. Szemerédis arbete har på detta sätt befruktat andra områden och lett till ett mycket intressant samspel mellan olika delar av matematiken.

Nu senast har det lett till ett spektakulärt framsteg i talteori. År 2005 visade nämligen Ben Green och Terence Tao att det bland primtalen finns godtyckligt långa aritmetiska följder. Detta löser ett mycket gammalt problem. Primtalen har inte positiv täthet, så Szemerédis resultat är inte direkt tillämpligt men forskningen baserad kring Szemerédis nu prisbelönade arbete visar sig trots detta vara nyckeln till problemets lösning.

Szemerédis vetenskapliga arbeten präglas av klarhet, kraft och stor originalitet. De metoder han infört är nyskapande och har lett till framsteg inom flera av matematikens områden.

ENDRE SZEMERÉDI föddes i Budapest 1940. Han studerade i Ungern och tog examen vid Eötvös University, Budapest, 1965. Hans lärare i matematik var Paul Erdős och András Hajnal. År 1970 tog han sin "Candidate Degree" (starkare än F.D.) vid Moskow State University, med handledning av I.M. Gelfand. Szemerédi är sedan 1965 anställd vid Alfréd Rényi Institute of Mathematics vid Ungerska vetenskapsakademien, och från 1990 är han även professor i Computer Science vid Rutgers, the State University of New Jersey, USA. Szemerédi är flerfaldigt belönad, bland annat med Pólyapriset (1975) och nu senast Leroy P. Steele-priset (2008). Han är sedan 1987 fullvärdig ledamot av Ungerska vetenskapsakademien.
Länk: www.renyi.hu/~szemered/

Mer information: Anders Björner, professor i matematik, Institut Mittag-Leffler, 08-622 05 60, bjorner@mittag-Leffler.se

Priset i de visuella konsterna

MONA HATOUM har ett rikt och mångförgrenat konstnärskap som gestaltat erfarenheter som har med exil och genus att göra. Med stor receptivitet har hon använt sig av de senaste decenniernas nya inmutningar när det gäller uttrycksmedel och materialval för att föra fram ett angeläget innehåll och djupgående personliga erfarenheter. Upplevelser av Piero Manzoni och Arte Povera, av Eva Hesses subtila konst och minimalismens återhållsamhet har smält samman till ett personligt bildspråk där sorgen och smärtan gått hand i hand med materialets sinnliga utstrålning och lustkänslan i det goda hantverket. Mörker och grymhet i omvärlden gestaltas och blir gripbara, humor försonar och utvägar öppnas.

I en text av Piero Manzoni som hon återgivit i en av sina kataloger finns några rader som väl belyser hennes eget arbetssätt: "We can therefore say that subjective invention is the only means of discovering objective reality, the only means that gives us the possibility of communication between men."

MONA HATOUM är född 1952 i Beirut av palestinska föräldrar. Hon är bosatt och verksam i både London och Berlin sedan 1975 då inbördeskriget i Libanon hindrade henne från att åka hem efter vistelsen i London. Mona Hatoum arbetar med skulptur, video, installation, och performance – ofta med fokus på den mänskliga kroppen.

Hon är utbildad vid the Byam Shaw School of Art, London och Slade School of Art, London. Hatoums verk har ställts ut vida på ansedda museer och gallerier i Europa, USA och Australien och hon har medverkat på konstbiennaler i Venedig, Sydney och Istanbul. Under 1995 nominerades hon till Turnerpriset

för utställningarna på Centre Georges Pompidou, Paris (1994) och på Londongalleriet White Cube (1995). År 2004 erhöll hon det prestigefyllda Sonningpriset som delas ut av Köpenhamns universitet. Samma år tilldelades hon den schweiziska konstutmärkelsen Roswitha Haftmann Prize i Zürich.

Länkar: www.magasin3.com/sv/utstallningar/hatoum.html, www.whitecube.com/artists/hatoum/

Mer information: Ständige sekreteraren Olle Granath, Kungl. Akademien för de fria konsterna, 08-10 22 08, olle.granath@konstakademien.se

Priset i de musikaliska konsterna

Violinisten **GIDON KREMER** har etablerat sig som en av sin generations mest originella och uppskattade artister. Han föddes i Riga, Lettland 1947. Redan vid fyra års ålder började han ta lektioner för sin far och farfar som båda var framstående stråkmusiker. Som sjuåring blev han elev vid Riga Musikskola och 18 år gammal började han att studera för David Oistrakh vid Moskvas Musikkonservatorium. Efter en rad prestigefyllda priser, bland annat det första priset i den internationella Tjajkovskijtävlingen 1970, tog karriären fart.

Tillsammans med ledande orkestrar i Europa och USA har han framträtt som solist vid i stort sett samtliga av de främsta konserthusen. Han har samarbetat med ledande dirigenter som Leonard Bernstein, Herbert von Karajan, Valery Gergiev och Claudio Abbado.

Gidon Kremers stora repertoar omfattar inte bara de klassiska och romantiska verken för violin, utan också musik av 1900-talets stora mästare som Henze, Berg och Stockhausen. Han har även gått i bräsch för den nutida musiken i Ryssland och Östeuropa och framfört en mängd nya kompositioner, varav många skrivna särskilt för honom. Under åren har han samarbetat med flera av vår tids ledande tonsättare som Alfred Schnittke, Arvo Pärt, Sofia Gubaidulina, Ástor Piazzolla, Luigi Nono och Aribert Reimann. Få solister på den högsta internationella nivån har gjort så mycket för att sprida den samtida musiken som Gidon Kremer.

Han är mycket engagerad i unga musikers utveckling. 1997 grundade han kammarorkestern Kremerata Baltica som samlar unga musiker från de tre baltiska staterna. Ensemblen har i dag en omfattande turnéverksamhet tillsammans med sin ledare.

Gidon Kremer har spelat in över 100 skivor som även de har resulterat i en mängd prestigefulla utmärkelser. Därtill har han skrivit fyra böcker om sitt konstnärskap.

Han spelar på en violin signerad Nicola Amati, daterad 1641.

Mer information: Ständige sekreteraren Åke Holmquist, Kungl. Musikaliska Akademien, 08-407 18 04, ake.holmquist@musakad.se

.....

Rolf Schock

Rolf Schock dog 1986 i en tragisk olycka då hans bil föll ner över honom under ett reparationsarbete. Han var då endast 53 år gammal. Det kom som en stor överraskning för omgivningen att Rolf, som levt ett mycket enkelt liv, intensivt upptagen av sin forskning och utan att någonsin ha haft en fast tjänst, vid sin död efterlämnade en stor förmögenhet. I enlighet med hans testamente upprättades en fond för att dela ut fyra priser inom områdena logik och filosofi, matematik, de visuella konsterna samt de musikaliska konsterna. Pristagarna skulle utses av Kungl. Vetenskapsakademien, Kungl. Akademien för de fria konsterna och Kungl. Musikaliska akademien. Priserna delas i dag ut vart tredje år och prissumman uppgår till 500 000 kronor per prisområde, sammanlagt 2 miljoner kronor.

Rolf Schocks testamenterade förmögenhet förvaltas genom The Rolf Schock Foundation och sedan 1993, då de första priserna delades ut, har samarbetet mellan de tre akademierna resulterat i en rad pristagare inom vitt skilda discipliner.

Man kan spekulera i om Rolf Schock genom att uppmärksamma de olika disciplinerna med ett gemensamt pris närde förhoppningar om att det skulle generera gränsöverskridande samarbete och korsbefruktningar till gagn för forskning och undervisning. Hur det än förhåller sig med den saken, är det helt visst att Rolf Schock själv hade stor glädje av att utöva och intressera sig för både konsten och vetenskapen.

Rolf Schock föddes i Frankrike 1933 dit hans föräldrar hade emigrerat från Tyskland 1931. Familjen bosatte sig sedermera i USA där Rolf Schock också växte upp och utbildade sig. Han studerade geologi och psykologi vid University of New Mexico, och konst på University College of Arts, Craft and Design. År 1955 avlade han en Bachelor of Arts och övergick sedan till studier i filosofi vid University of California.

Under 1960 flyttade Rolf Schock till Sverige och fortsatte sina studier i teoretisk filosofi vid Stockholms universitet, där han tog licentiatexamen 1964 och doktorsexamen 1968 med avhandlingen "Logic without Existence Assumptions". Han verkade som docent vid Uppsala universitet och under många år hade han också sin bas på Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm där han även undervisade.

Han var en ihärdig målare, fotograf och resenär. I Stockholm studerade han konst vid Konstfack åren 1964–69 och ställde ut ett stort antal målningar på Skriptors Hörna i Stockholm. En målning signerad Rolf Schock finns på Kungl. Akademien för de fria konsterna.

Länk: www.kva.se